

1989. aasta rahvaloenduse ajaks oli eestlaste osakaal rahvastikus kahanenud 61 protsendini, Tallinn ei olnud enam domineerivalt eestikeelne linn ja kogu Eesti linnaelanikest kõneles eesti keelt emakeelena napilt üle poole.

Ene-Margit Tihk, PM 10.01.2018

RAHVASTIK

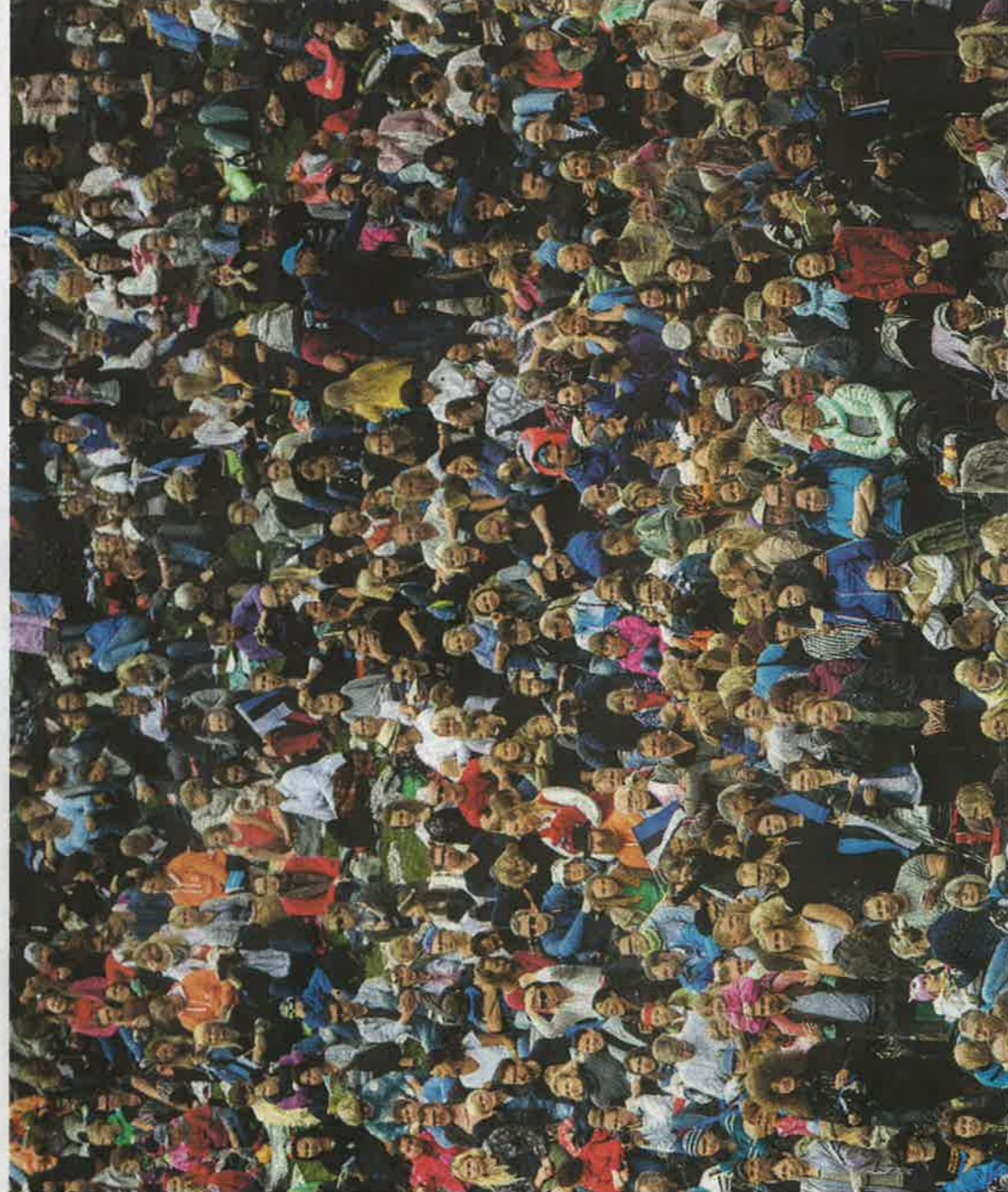
HARIDUS JA TEADUS

RIIGIKORRALDUS

JULGEOLEK

KESKKOND

Valimised 2021. aastal sobivaim?

on tõepoolest võimalik jõuda rahvaloenduse ajaks, kus üldnäitajad, nt eibkonna keskmine suurus, sooselupaaride või üksikvane naga perede arv, on üsna tõenärased. Samas tunnistasiid tase-egijad ise, et detailsemal tasemel ei ole mudelite abil võimalik tõepärasust tagada.

Näiteks nooremate inimese hulgas jäi tuvastamata rohkem kui kolmandik tegelikest sooselupaaridest. Nende puhul ühtselt ei leidu registris in-ot, mis pere olemasolust märku annaks.

Veidi küpsemate inimese e puhul tuvastavad mudelid tava terve hulga selliseid pere-oid, mille olemasolu märgid - nt ühisel lapsel, ühine kinnisvara küll kinnitavad, kuid mis te-egelikult on juba lagunenud.

Niisuguseid moonurusi ni-neratakse süstemaatilisteks ja need mõjutaksid analüüsi tu-eremusi paljudes erinevates löi-etaatusel pidi, rahvuseti, piir-ondlikult. Mudeli abil loodud andmed osutuksid moonutus-ee tõttu sisulise analüüsi jaoks araku kasutamiskõlbmatuks.

pole Euroopa Liidus kohustuslik ja mille kohta registris teavet ei leidu. Kas see oleks sobiv lahendus?

Tammari: Esmajärgul võib see mõte tunduda ahvatlev, kuid teabe kogumine loenduses ja valimuringus on siiski erineva otstarbega. Loenduselt oodatakse olulisemate nähtuste suure täpsusega kajastamist kogu ühiskonna ulatuses, et järeldusi saaks teha ka väiksemate rühmade ja piirkondade kohta. Tüüpilise suurusega valim jääks paljude teema- ga, näiteks linnasestest prot- sesside uurimiseks, kaugtelt lii- ga väliseks.

Teisisõnu, igal andmeallikal on kindel roll, ja rahvaloenduse roll on kogu rahvastiku hõlma- va revisjoni korraldamine. Vä- ga lihtsustatult öeldes, ka poes peab aeg-ajalt korraldama in- ventuuri, et selgitada välja täp- ne laoseis. Valimipõhiselt inven- tuuri korraldada ei saa.

Puur: Toon näite. Eesti suu- rima valimuringu, tööjõu-u- ringu raames küsitletakse igal aastal ligikaudu 10 000 in- imest. Oletame, et soovitakse uurida viimastel aastatel muu- nud riikidest Eestisse saabun- nute lõimumist, sh nende ees- ti keele oskust.

Saabumute üldarv on paar-

kümmend tuhat ja kogu üleriigilise uuringu jaoks piisavaks peetavasse valimisse satuks neist umbes 150. Põhjalikumana analüüsi jaoks on seda liiga vähe, näiteks inglise emakeelega sissearvanud oleks uuritavate hulgas võib-olla kümme-kond. Põhjalikumana analüüsi võimaldaks omaette valimuringu korraldamine. Pajudel teema- del pole aga selliste eraldi uu- ringute korraldamine realist- lik, arvestades riigi väiksus ja seniseid raskusi uuringute ra- hastamisel.

Inimestelt informatsiooni kogu- mise vastuargumendiks on too- tud ka seda, et ültpõhisel vas- tused pole tõepäraseid. Kui suur probleem see teie arvates on?

Tammari: Sellised argumen- did hindavad inimeste suhtu- mist loenduse tegelikust hal- vemaks. Kaasagsetel rahva- loendustel on enam kui sajan- dipikkune traditsioon ning rah- valoendus on tõestanud end usaldusväärse andmeallika- na. Loomulikult on rahvaloen- dustel ka oma probleemid, sest täiesti ideaalset lahendust pole olemas. Seetõttu tuleb kindlasti teha ka alternatiivsete mee- todite arendamisega. Viimas- test perspektiivikaim on regist- ripõhine lähenemine, mille poo-

le ka Eesti liigub. Kuid sel teel tuleb liikuda reaalseid võimalusi arvestades.

Puur: Pärast iseseisvuse taastamist toimunud loenduste võrdlemine ei näita olulist suhtumise halvenemist. Nii 2000. kui ka 2011. aastal jäi loendamata hinnanguliselt veidi üle kahe protsendi elanikkonnast. Ka selles, kui sageli jätsid inimesed üksikutele küsimustele vastamata, pole märgata halvenemist. Mitme tunnuse puhul on kvaliteet aga hoopis paranenud. Näiteks emakeel jäi 2011. aasta loendus- sel teadmata 1700 inimesel (0,1 protsendil rahvastikust), 2000. aasta loendusel oli selli- seid inimesi aga 9200 ehk üle viie korra enam.

Loomulikult annab teatud osa inimestest ebaõigeid vastuseid, olgu küsimuste mitte- mõistmise tõttu või sihihikult. Kuid see osa pole reeglina suur. Enne inimestelt saadud vastus- te suhtes eitava hoiaku võtmist tasub seda võrrelda andmeko- gudes sisalduva teabe oma- ga. Näiteks emakeel on praegu Eesti registris teadmata rohkem kui 220 000 inimese ehk 16 protsendi alaliste elanike kohta. Seda on tervelt kahe suurusjärgu võrra rohkem kui viimasel loendusel.

Millist lahendust peate praegust olukorda arvestades Eestile järg- miseks loenduseks sobivaks?

Tammari: Üldiselt on liikumine registripõhiste loenduste poole kindlasti väga õige suund. Kui seni on loendus läbi viidud iga kümne aasta järel, siis registrite- põhjal on võimalik saada pide- valt ja operatiivselt andmeid ühiskonnas toimuvate muu- tuste kohta. Tänapäeva küi- resti muutuvast maailmas on see ülioluline.

Samas on ilmselge, et hetkel ei anna registrid meile usaldusväärset teavet mitmest rahvastiku põhirunnustest.

FOTO: MIHKEL MARIPUU

Kui me ei tea, kes, kus ja kellega ja millistes elamistingimustes asub, ei tea me ka näiteks seda, kui terav on laste või eakate vaesuse probleem. Nimekirja alusteabe puudulikku- se mõjudest võib pikalt jätkata.

Rahvaloenduse keskne põhimõte on, et see peab andma tervikliku ja usaldusväär- se revisjoni kogu riigi elanikkonnast, kõikide põhitunnus- te loikes. Puuduva info muu- deldamine on üks võimalik tee, aga arvestades puudu- va info maastaapsust, tuleks inimestelt võrmetunnuste kohta siiski saada lisateavet. See on hiljem ka väga väärtuslikuks abiks mudelite täpsuse hindamisel ja nende täiustamisel.

Tihk Tammari

NII INIMEGOGRAAFIA KUI KA RAHVASTIKUTEADUSE VALLAS ON TUNNUSTUSE PÄLVINUD TÖÖD PÕHINENUD JUST LOENDUSTE AINESEL.

Tihk Tammari

Puur: Eesti olukorda - nii saavutusi kui ka probleeme - arvesse võttes oleks 2021. aastal sobivaim kombineeritud loendus. See ei tähendaks registrites oleva teabe kasutamist loobumist. Vastupidi, esimest korda Eestis pärineks valdav osa loendusel kogutavast infost andmekogudest. Kuid välise arvu küsimuste puhul, millel on koht andmekogudest küllal- dase usaldusväärusega teavet saada pole võimalik, pöördu- takts ka inimeste poole.

Loenduse inventuurilües- ande täitmist pole võimalik asen- dada mudelarvutusega, sest ar- vutuse tulemuseks on teatud eeldustel põhinevad oletu- sed tegelikkuse kohta, mit- te reaalse olukorra väljasel- gitamine. Mudelarvutust saab kasutada küll iga-aas- tate rahvastikuhinnangute andmisel.

Arvestades eelmise rahva- loenduse kogemust, võib 2021. aastal eeldada vähemalt 75-80 protsendi inimeste vastamist interneti vahendusel. Ka vas- tamiskoormus tänu küsimus- te arvu vähenemisele on mär- gatavalt väiksem kui varasema- tel kordadel.

Inimeste poole pöördumist ei tuleks karta ega vältida. Ka- he viimase loenduse tulemu- tumise halvenemist loenduse- ka Põhijamaades ei asenda- tud inimeste loendusel antavat teavet andmekogudest saaduga ühe sammuga. Üleminek toi- mus etapiivõimeliselt, vastavalt andmekogudesse koondatud teabe hulga ja usaldusväär- se suurenemisele. Niisamuti tu- leks läheneda ka Eestis.

Allan Puur

STATISTILISE VAARTLUSE ASENDAMIST MUDELARVUTUSE TULEMUSEGA LOENDUSE KESKSETE TUNNUSTE OSAS JA KOGU RAHVASTIKU ULATUSES EI OLE RAKENDANUD ÜKSKI RIIK.

Allan Puur

Registrid ei näita piisavalt täpselt, kus inimesed elavad, kellega koos nad elavad, milliseid on nende elamistingimused jne. Sellise alusteabe eba- täpsus ei võimalda teha kor- rektseid analüüse ja järeldusi paljude ühiskonnas toimuvate protsesside kohta. Näiteks käib see hiljutiti valimisdebatil kes- messe tõusnud segregatsiooni teema kohta.